

Jaume Sarramona

“El missatge del terme competència és la vinculació dels aprenentatges amb les necessitats reals de la vida”

El catedràtic Jaume Sarramona, jubilat des del 2014, és una de les personalitats més destacades del nostre país en l'àmbit de la pedagogia, amb una brillant trajectòria acadèmica i una llarga llista de publicacions. Fa poc ha publicat el llibre *Competències bàsiques i currículum*, que es va presentar al Col·legi

Jaume Sarramona

Pregunta: A la portada de la seva web hi ha posat una frase que crida molt l'atenció: “L'educació de qualitat és la que aconsegueix allò que és bàsic per a tothom i el màxim per a cadascú”. ¿És una manera de dir que es pot conciliar equitat amb qualitat?

Resposta: La frase pretén sintetitzar el concepte d'equitat que ha de tenir un sistema educatiu, que ha de vetllar perquè els beneficis educatius arribin a tothom amb els mínims necessaris per complir la seva funció social, és a dir, preparar per a la vida plena com a ciutadà. Sota el principi de la qualitat, s'ha de personalitzar l'educació de manera que tregui de cadascú el millor i màxim possible. Entenc que l'equitat és responsabilitat bàsica de l'administració educativa –en tant que l'educació escolar és obligatòria–, mentre que la qualitat és responsabilitat bàsica dels centres escolars, amb el suport que calgui per part de l'administració i les famílies, és clar. Ambdues perspectives han de ser conciliables.

P. Fa poc ha publicat un llibre titulat *Competències bàsiques i currículum*. Per què ara es parla tant de les competències bàsiques? ¿No es una moda passatgera?

R. En l'educació hi ha modes,

com arreu, però en aquest cas es tracta d'un concepte que ha entrat en el sistema educatiu des de l'educació primària fins al doctorat; per tant, caldrà reconèixer a les competències una indubtable força. El terme ens ha vingut del món econòmic i empresarial, però el cas és que inclou un missatge difícil de deixar de banda, que és la vinculació dels aprenentatges amb les necessitats reals de la vida. Per això, un programa com el PISA, que s'aplica a tot el món, té les competències com a referent, perquè vol saber el nivell de preparació dels alumnes de 15 anys per respondre a les realitats globals i compartides d'aquests temps. Tenir les competències com a referent no suposa trencar amb tot el que s'ha fet fins ara, sinó posar suficient atenció a la dimensió aplicativa dels coneixements, la qual cosa inclou coneixements i compromisos (actituds). Això no vol pas dir, però, que tot aprenentatge hagi de ser competencial. Les competències s'arriben a dominar al final d'un llarg procés al qual s'arriba d'una manera lenta i progressiva.

P. D'on ha sortit la idea d'escriure aquest llibre? Quin és el seu contingut?

R. El llibre sobre *Competències*

bàsiques i currículum, que vostè esmenta i que vaig tenir l'honor de presentar al Col·legi, vol ser un suport de la feina que s'ha fet i encara es fa al Departament d'Ensenyament per determinar les competències bàsiques per al nostre sistema educatiu obligatori. Per això, té tota una primera part explicativa del concepte de competències i una justificació de l'opció que s'ha pres a Catalunya, que vincula les competències a les diverses matèries curriculars per poder fer realment un currículum a partir de competències bàsiques, i no les considera com un annex que els centres i docents han de concretar segons entenguin. D'aquesta manera es reprèn la feina ja iniciada l'any 1999 i que va fonamentar totes les proves en competències bàsiques fetes des del 2001, iniciativa realment pionera a l'Estat i que el Ministeri va incorporar posteriorment a la LOCE, la LOE i la LOMCE. Crec sincerament que el llibre pot aclarir uns quants dubtes conceptuals i presenta orientacions generals per a l'ensenyament de les matemàtiques, la llengua, les ciències, la tecnologia digital i alguns plantejaments transversals. Espero donar-li continuació en un segon volum que tracti la resta de matèries curriculars.

“Tenir les competències com a referent no suposa trencar amb tot el que s'ha fet fins ara, sinó posar suficient atenció a la dimensió aplicativa dels coneixements”

“Les novetats sempre costen una mica de pair, i molts acadèmics han reaccionat més a la defensiva que amb el sincer desig d'entendre el que realment les competències aporten de positiu”

“Les competències s'arriben a dominar al final d'un llarg procés al qual s'arriba d'una manera lenta i progressiva”

P. ¿El concepte de competències s'ha aplicat d'una manera més o menys semblant a tot el món o hi ha diferències molt acusades?

R. Cal reconèixer que el concepte de competències no ha estat inicialment comprès de manera unívoca arreu, i això ha fet que sota un mateix rètol s'hi posessin elements diversos. Les novetats sempre costen una mica de pair, i molts acadèmics han reaccionat més a la defensiva que amb el sincer desig d'entendre el que realment les competències aporten de positiu. La crítica fàcil ha estat al·ludir als seus orígens, provinents del món econòmic. Un exemple el tenim entre nosaltres mateixos: s'ha fet un seguidisme acrític dels documents del Ministeri, d'una banda, i hi ha hagut un absolut menyspreu, de l'altra.

P. Parlem ara del sistema educatiu en general. Com veu la situació del sistema educatiu a Espanya en general?

R. El veig més preocupat per difondre ideologia del partit governant fins ara que per cercar els punts febles que caldria millorar, dels quals no s'ha fet un diagnòstic seriós. Tot el que es fa s'explica més per reacció política que per justificacions pedagògiques i organitzatives. Per descomptat, hi ha una obsessió per recentralitzar el que abans s'havia descentralitzat.

P. ¿Comparteix les crítiques sobre la LOGSE, considerada per molts la culpable de molts mals actuals?

R. No les comparteixo en tota la seva extensió. Crec que el problema va consistir més en la seva aplicació, en uns casos rutinària i en uns altres sense plena comprensió, que no pas en els principis pedagògics que aportava, que eren els corresponents a la superació de la rutina i el conductisme. La seva aplicació va coincidir també amb el fort augment d'alumnes nouvinguts, que va demanar molts esforços d'acoblament al sistema, entre altres qüestions. A Catalunya es va fer, a través de la Conferència Nacional d'Educació (2003), una avaluació de la llei i la seva aplicació que s'hauria d'haver considerat en tot el seu valor.

P. ¿I com veu la situació de l'educació a Catalunya?

R. Sens dubte avancem, encara que el sistema s'ha vist directament afectat per la crisi econòmica. Ara hauríem de fer un salt endavant en la qualitat, i això no és solament qüestió de recursos econòmics, però també. La proposta curricular que es fa va en aquesta línia de millora, sens dubte.

P. I, ja per acabar, ¿té algun projecte immediat?

R. Arribat a l'edat de jubilació com a professor universitari no tinc altres projectes que seguir actiu mentalment, per ajudar la nostra educació quan se'm demani.